

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Гупалюк І.,

4 курс, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв

Голюк О.А, доцент, кандидат пед. наук.

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.

Україна, м. Вінниця

Анотація: Стаття присвячена розгляду проблеми наступності і перспективності як необхідної умови забезпечення безперервної освіти. Висвітлено особливості організації взаємодії початкової школи із закладами дошкільної освіти в умовах освітнього простору. Розглянуто різні погляди педагогів минулого й сучасності на наступність навчання і виховання дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Ключові слова: наступність, дошкільна освіта, початкова освіта, безперервна освіта.

Проблема наступності між дошкільною та початковою ланками освіти – одна із складних проблем сучасності. Її вирішення передусім лежить у площині інтеграції двох ланок освіти, що передбачає усунення суперечок між запитами школи і програмними можливостями закладів дошкільної освіти. Школа і дитячий садок – дві суміжні ланки в системі освіти, і їх завдання – забезпечити якісний педагогічний та психологічний супровід, що дозволяє не лише здолати труднощі, що виникають у дитини, але і забезпечити їх профілактику.

У Базовому компоненті дошкільної освіти та Державному стандарті початкової загальної освіти визнається пріоритетність компетентнісного підходу до розв'язання основних завдань дошкільної та початкової ланок освіти. Ці документи покликані забезпечити поетапне становлення особистості, її фізичний, пізнавальний, соціальний, естетичний розвиток, набуття нею певного практичного досвіду, необхідного для використання у майбутньому житті [1,2].

Головною умовою забезпечення наступності у вихованні і навчанні є спрямованість педагогічного процесу закладу дошкільної освіти і початкової школи на всебічний розвиток особистості дитини.

Наукові основи проблеми нашого дослідження розкрито в працях Л.Виготського, Г.Костюка, О.Запорожця, Д.Ельконіна, В.Сухомлинського, О.Скрипченка, О.Савченко, Т.Єрофєєва, Н.Виноградової, Т.Комарова, Л.Калмикової, М.Львова, В.Ликової, А.Пишкала, Т.Сагінбекова-Пернайма, О.Савченко та ін. Результати цих досліджень дозволили визначити теоретичні, організаційно-методичні основи наступності, технології і реалізацію в умовах безперервної освіти.

Ряд учених вважає, що під наступністю слід розуміти внутрішній органічний зв'язок загального фізичного і духовного розвитку на кордоні

дошкільного та шкільного дитинства, внутрішню підготовку до переходу від одного ступеня розвитку до іншого (Л.Парамонова, А.Арушанова). Інші – основним компонентом наступності вважають взаємозв'язок у змісті навчально-виховного процесу (Н.Нижегородцева, В.Шадриков) [5].

С.Гончаренко визначає наступність в навчанні як послідовність та системність у розміщенні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів й етапів навчально-виховного процесу. «Наступність – багатомірне, багатоаспектне педагогічне явище. Його слід розглядати, по-перше, як закономірність психічного і фізичного розвитку дитини; по-друге, як умову реалізації безперервної освіти; по-третє, як принцип навчання та виховання. Крім того, наступність може тлумачитись і як один із складових компонентів теоретичних засад педагогічних систем, і як концептуальний підхід до вирішення освітньо-виховних завдань»[1, 227].

Проблема наступності має комплексний і міждисциплінарний характер, перебуваючи на перетині проблемних сфер педагогіки, психології, філософії, соціології, фізіології. Тому її сучасний стан характеризується різнобічністю, охопленням багатьох питань та неоднозначністю їх трактування.

Перспективні підходи до розвитку наступності між дошкільною та початковою освітою в даний час знайшли відображення у змісті Концепції безперервної освіти. Цей стратегічний документ розкриває перспективні напрями розвитку дошкільної початкової освіти, в ньому наступність між дошкільною та початковою освітою розглядається на рівні цілей, завдань і принципів відбору змісту безперервної освіти дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. У документі також визначено психолого-педагогічні умови реалізації безперервної освіти на зазначених етапах дитинства.

Сьогодні, в умовах достатньої кількості дослідних і методичних робіт в області наступності закладу дошкільної освіти та школи, реалізація цієї ідеї супроводжується рядом проблем:

1. Недостатня узгодженість в діях різних підсистем освітньої системи. Формування і розвиток освіти в кожній підсистемі нерідко здійснюється без опори на попередній досвід освіти і без урахування подальших перспектив.

2. Недосконалість існуючих систем діагностики при переході дітей з одного освітнього рівня на інший.

3. Неповне дотримання психологічної наступності різних підсистем системи освіти.

4. Відсутність єдиних програм виховання і навчання.

5. Відсутність науково обґрунтованих підстав відбору змісту навчання та організації навчального матеріалу по етапах.

6. Деякий розрив між кінцевими цілями та вимогами навчання на різних етапах освітнього процесу.

7. Незабезпеченість навчального процесу в підсистемах освіти навчально-методичними матеріалами та дидактичними посібниками, недосконалість існуючих навчальних посібників та ін.

8. Недостатній рівень підготовки педагогічних кадрів до роботи в системі безперервної освіти [4, 32].

Ці проблеми зорієнтовані передусім на усунення суперечок між амбіційними завищеними вимогами окремих батьків щодо підготовки їх дітей; між невідповідністю дітей, які не охоплені суспільним дошкільним вихованням, і необхідністю враховувати специфіку дошкільної та початкової освіти.

Щоб забезпечити реальну перспективність і наступність у роботі дошкільного закладу та школи важливо дотримуватись певних умов: співробітництво має бути довготривалим і нерозривним; робота – системною і плановою; завдання - комплексними та інтегрованими [4,31].

Якщо дошкільна освіта якісно змінилась у плані розуміння цілей підготовки дитини до школи та реалізації її вікових можливостей на шостому році життя, то й початкова школа не може лишитися у межах давніх уявлень про опору тільки на предметну готовність своїх найменших учнів до навчання. У початковій школі ми прагнемо створити умови для подальшого повноцінного розвитку здобутків дошкільного віку і водночас для формування новоутворення молодшого шкільного віку – навчальної діяльності як провідної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти /науковий керівник: А. М. Богуш; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. //– Київ: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Базова програма розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі»/[наук. Кер. Та заг. Ред. О.Л. Кононко].–[3-е вид., випр.]. Київ: Світоч, 2009.–430 с.

3. С.У. Гончаренко Гуманітаризація загальної середньої освіти: (проект концепції) /С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований//; АПН України, Ін-т педагогіки АПН України, Фонд-центр «EVOLUTA». – Київ : [б. в.], 1994. – 334 с.

4. Назаренко Г. І. Шестирічна дитина в школі /Г. І. Назаренко// Методичні рекомендації для вихователів дошкільних закладів; учителів початкових класів та батьків. – Харків: ХОНМІБО, 2003. – 32с.

5. Проскура О. В. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками /О. В. Проскура// навч. посібник для студентів пед. фак. - Київ: Освіта, 1998. – 199с.